Biblioteca
Universităţii Iaşi

II B-15.172

BDU IAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1932

RETNREGISTRAT
- 3 MART. 1943
Biblioteca Universității Iași
981/1932

SĂ
STĂM BINE,
SĂ
STĂM CU FRICĂ,
SĂ
LUĂM AMINTE.

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII -IAȘI-

ARHIEREUL GRIGORIE LEU BOTOȘĂNEANUL

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

981/932

REÎNREGISTRAT
5 mart. 1948
Biblioteca Universității Iași
981/932

SĂ STĂM BINE, SĂ STĂM CU FRICĂ, SĂ LUĂM AMINTE

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI

ARHIEREUL GRIGORIE L. BOTOȘĂNEANUL

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PRECUVANTARE

Frământat de rostul și misiunea noastră a credincioșilor și îndeosebi a slujitorilor misionari ai bisericei creștine, adesea întrebam și eu cântând ca și psalmistul David: **„Cine se va sui în muntele Domnului și cine va sta în muntele cel sfânt al Lui"?** *Și tot eu răspundeam, după corul ce-mi răsuna în urechi, cu smerenia potrivită momentului:* **„Cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima, care nu ș'a luat îndeșărt sufletul său și nu s'a jurat cu vicleșug vecinului său. Acela va lua binecuvântarea dela Domnul și dreptatea dela D-zeu Mântuitorul său".** (Psalm. XXIII).

Când am cetit în revista **„Misionarul"** *și studiul* **„Demnitatea creștinismului și nevrednicia creștinilor"** *eșit din condeiul profesorului cugetător rus* **N. Berdiaeff,** *sguduit de tragedia bisericei și neamului său, n'am putut să mai rămân numai cu contemplația zbuciumului sufletesc. Am luat și eu slabul meu condeiu și am scris cele cuprinse în cartea aceasta, după aceleaș indicații, cu strigătul de redeșteptare al sf. ap. Pavel:* **„Acum vremea este ca noi din somn să ne sculăm, lepădând lucrurile întunerecului și îmbrăcându-ne în arma luminei",** *având mare nădejde că:* **„Aproape este nouă mântuirea".** (Rom. XIII 11—12).

IAȘI

25/I Ziua Sf. Grigorie Teologul

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cap. I.

BISERICA DIVIN-UMANĂ.

Frămîntarea valurilor vieţii din timpul nostru este ameninţătoare. Prefacerile şi răsturnăturile sunt aproape zilnice. Pare că a sosit vremea prezicerilor apocaliptice. Toţi caută cu înfrigurare limanul mântuirii şi nu-l găsesc. Nu au siguranţa nici cei ce călătoresc în sfânta corabie a bisericii creştine.

Mulţi au ajuns să nu se mai încreadă în temeinicia acestei corăbii, pentru că o judecă după organizaţia ei pământească şi după şubrezenia sufletească a conducătorilor şi călătorilor de astăzi.

Biserica creştină este judecată după scepticismul vremurilor noastre şi nu după izvorul şi puterea ei dumnezeiască. Se uită că numai în partea ei divină este eternă şi porţile iadului nu o vor birui...

Se iută că în rânduirea dumnezeiască, nici un

Preacupat de Biserica creştină şi misionarismului ei, am găsit temeinice reflecsii in articolul cugetătorului rus N. Berdiaeff întitulat „Demnitatea creştinismului şi nevrednicia creştinilor" publicat în revista „Misionarul" anul II Nr. 1. Pentru aceasta l'am utilizat în alcătuirea acestui studiu.

punct sau o virgulă din legea nu va trece până nu se va îndeplini. (Mat. V, XVI). In veacurile de credinţă creştinismul era apreciat după adevărata lui valoare şi după adevărata lui învăţătură.

In veacul nostru însă a început să se nege valoarea bisericii creştine, pentrucă îndrumarea şi preocuparea lumii este din ce în ce mai pământească, mai formală, mai artificială. Creştinii, numai născuţi creştini, desfigurează creştinismul şi biserica lui prin traiul şi faptele lor. Şi firesc lucru este ca mulţi să judece biserica creştină după viaţa unor astfel de creştini, creştini după nume, creştini după forma exterioară.

Creştinismul însă este religia iubirii; creştinismul este religia libertăţii. Biserica creştină nu trebuie judecată nici după răutatea şi ura creştinilor şi nici după silnicia înfăptuită de ei.

In desorientarea vremurilor noastre, cu învrăjbiri şi grupări sectare, de spiritism, teosofie, etc., se aud de multe ori glasuri de laudă pentru budism, socialism, ba chiar şi mozaism... şi de critică pentru creştinism. Pentru ce? Pentru nedestoinicia şi josnicia multora dintre creştini.

Intr'adevăr, decăderea traiului creştin de astăzi este cu atât mai izbitoare, cu cât străluceşte mai dela înnălţimea cerească creştinismul. Şi atunci cum poate fi condamnată biserica creştină pentru păgânătatea creştinilor?

La înnălţimea dumnezeiască a creştinismului nu se poate urcà nici una din celelalte religiuni. Pentru aceasta nu poate suferi comparaţie traiul credincioşilor lor. A fi mozaic cu teama de Iahve, care porunceşte *„ochiu pentru ochiu şi dinte pentru dinte“*, sau a fi mahomedan cu făgăduinţa munţilor de pilaf şi a femeilor frumoase, este mult mai uşor decât a trăi după învăţătura Mântuitorului Hristos, care spune: *„De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-i lui şi pe celălalt“*; sau *„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blastămă, faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi“*; sau *„Cela ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, a săvârşit adulter cu dânsa în inima lui“* (Mt. V, 28, 38, 39, 44).

Creştinismul este religia iubirii, pogorîtă din înnălţimea dragostei dumnezeeşti. Pentru aceia omului muritor şi supus păcatului îi trebuie multă virtute spre a o îndeplini.

Religia creştină este cea mai grea de îndeplinit, este cea mai cu anevoe de trăit, pentrucă nu e pe placul vieţuirii omeneşti. Ea cere jertfirea desfătărilor trecătoare trupeşti şi pământeşti pentru căpătarea eternelor bucurii cereşti. Creştinismul îndreaptă viaţa noastră spre maturitatea profetică a prevederilor eterne, pentru care impune lupta aprigă cu jertfirea bunătăţilor trecătoare şi a traiului întru desfătări pământeşti.

Creştinismul cere credinţă în forul intern al nădejdei cu dragostea până la jertfă pentru fericirea veşnică.

Pentru aceasta biserica creştină nu are chemarea de a organizà atât viaţa externă, ca să învingă răul prin forţă şi asuprire. Nu! Biserica are o menire cu totul alta... mult mai înnaltă, de ordin duhovnicesc... de convingere în legătură cu supraceresc sanctuar. Biserica trebuie să pregătiască ceas cu ceas şi să urmărească an cu an prefacerea internă, renaşterea spirituală.

Adevărul însă este că biserica creştină a fost desfigurată de oameni în cursul desvoltării ei istorice. A decăzut prin înţelegerea în chip cu totul omenesc a dogmelor şi a organizării ei canonice. Putem spune că a fost chiar denaturată în concepţia ei. Biserica s'a desvoltat în decursul veacurilor adesea numai sub forma externă, confundată cu ierarhia, cu cultul şi cu traiul necreştinesc al credincioşilor ei. Prea puţini au înţeles şi pricep partea mistică internă a bisericii ca organ spiritual. Insăş sfânta liturghie a fost şi este privită în majoritatea cazurilor ca ceremonie exterioară şi ca un cult oarecare. Partea mistică de adânci zăcăminte sfinte, cu zguduiri sufleteşti şi înnălţări către cele cereşti, a rămas necunoscută pentru mulţi credincioşi.

De aceia s'au tulburat noroadele şi unele s'au despărţit aşa uşor dela sânul bisericii-mame, scan-

dalizându-se şi de lipsurile şi defectele clericilor şi de falşa cucernicie a credincioşilor. Acestei stări de lucruri se datoreşte mulţimea sectelor şi a sectanţilor, pe cari nici nu-i mai putem clasă. Toţi aceştia au confundat, cu o ignoranţă de condamnat, cele două alcătuiri ale bisericii creştine: partea dumnezeiască şi organizaţia omenească. N'au înţeles că viaţa bisericii este divin-umană.

* * *

Divinitatea bisericii o formează însuş Mântuitorul Hristos, capul ei nevăzut. El o conduce tainic pe marea acestei vieţi. In fiinţa ei dumnezeiască biserica este veşnică şi porţile iadului nu o vor birui. Este apoi infailibilă, sfântă şi curată, pentrucă are la bază doctrina evanghelică şi puterea harică a Duhului Sfânt.

Umanitatea bisericii constă în organizarea ei pământească cu slujitori şi credincioşi supuşi păcatului. Cei mai bisericoşi creştini pot face schimbări şi denaturări prin ispitiri, căderi şi suferinţe trupeşti, după cum pot fi şi mişcări creatoare de renaştere şi desvoltare. Păcatele ierarhiei bisericeşti ca şi ale credincioşilor, nu pot fi păcatele bisericii în fiinţa ei divină. Slăbiciunile şi smintelile omeneşti nu micşorează întru nimic sfinţenia bisericii în menirea ei cerească.

* * *

Creştinismul, înfiinţat şi desvoltat prin biserica alcătuită din aceste două părţi, ş'a îndeplinit cu sfinţenie opera mântuirii. Luptă până la fapte martirice împotriva naturii umane şi caută s'o lumineze pe calea virtuţii, pentru a-i da fericirea vremelnică pe pământ şi pe cea eternă în viaţa viitoare. Dar şi natura umană se răsboeşte cu îndărătnicie şi caută să desfigureze creştinismul, adaptându-l slăbiciunilor pământeşti.

Lupta aceasta între divin şi uman este continuă: când divinul luminează pe uman, când omenescul desfigurează ceia ce-i dumnezeesc.

Mântuitorul Hristos s'a pogorît din cer, s'a întrupaţşi s'a făcut om, pentruca să sfinţiască natura omenească. Creştinismul arată omului scopul înnalt al vieţii. Scoate în relief pe omul cel nou al virtuţii şi-i arată înnalta lui menire. Creştinismul nu măgulește pe om în decăderea şi pasiunile lui. Nu. Creştinismul arată omului calea mântuirii şi îi cere să crucifice pe omul cel vechiu al păcatului.

Natura omenească este foarte mărginită şi greu poate să înţeleagă adevărul dumnezeesc al creştinismului. Nu se poate pricepe uşor dreptatea proclamată pe pământ odată cu pogorîrea şi întruparea Dumnezeu-omului Hristos.

Mântuitorul Hristos învaţă omenirea să iubiască şi pe Dumnezeu şi pe aproapele. Dragostea faţă

de Dumnezeu şi faţă de aproapele sunt strâns legate. Numai iubind pe Dumnezeu într'adevăr vom aveà dragoste şi către aproapele... Şi iarăş, numai iubind pe aproapele nostru cu tot focul dragostei creştine, ne vom înnălţà la iubirea faţă de Dumnezeu, căci: *Dacă ne iubim unul pe altul, Dumnezeu întru noi petrece şi dragastea Lui e deplină la noi*" (I Ioan IV, 12).

Mântuitorul Hristos, fiind şi Fiul lui Dumnezeu şi fiul omului, ne-a descoperit desăvârşirea unirii dintre Dumnezeu şi om. Ne-a descoperit şi înomenirea lui Dumnezeu şi divinitatea omului.

Omul însă greu a putut să pătrundă această deplinătate a dragostei dumnezeeşti şi omeneşti. El a primit acest adevăr cu totul capricios. Ori s'a îndreptat cu oarecare habotnicie către Dumnezeu, dar întoarce spatele omului cu indiferenţă şi chiar cruzime, cum a fost în evul mediu şi este în mentalitatea călugărismului nostru. Sau se îndreaptă către aproapele lui cu grija unei dragoste pământeşti şi întoarce spatele lui Dumnezeu, cum e umanismul ateist de astăzi.

Bolşevismul rusesc ca şi cel spaniol este exemplul tipic al acestui înţeles unilateral şi foarte primejdios pentru pacea lumii.

Dacă mulţimea năcăjiţilor vieţuitori, fie ei habotnici creştini şi chiar călugări, nu se pot adâncì în astfel de adevăruri şi nici nu se pot înnălţa la aşa

înţelesuri, deţinătorii harurilor sfinte, slujitori la sfintele altare şi învăţători ai mulţimei năcăjite, trebuie, măcar ei, să aibă lămurită calea mântuirii creştine cu pătrunderea fiinţei şi a învăţăturilor bisericii Mântuitorului Hristos, căci a lor e răspunderea.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cap. II.

INCERCĂRILE ISTORICE ALE BISERICEI CREŞTINE.

Biserica creştină îşi clarifică fiinţa cu lecţii hotărâtoare pentru slujitorii şi credincioşii ei prin două încercări puternice. Ea a avut două ispitiri: una este „ispita persecuţiei“ şi alta e „ispitirea triumfului“.

Prima încercare, ispita persecuţiei, biserica creştină a suportat'o cu triumf, stabilind principiul vieţei „jertfa“, prin care a dat lumei directiva mântuirii cu mulţimea icoanelor de sfinţi mucenici. Această încercare a fost la începutul bisericii creştine sub stăpânirea păgână a împărăţiei romane. Cu drept cuvânt putem spune, că persecuţiile formează temelia bisericii creştine, pentrucă îi stabileşte principiul şi şcoala formării slujitorilor ei.

Istoria se repetă în Rusia, cu tendinţa întinderi şi în alte părţi. Dea Domnul să aibă aceleaşi rezultate, cu oţeliri de adevărată viaţă creştină şi la păstori şi la păstoriţi.

A doua încercare a fost şi este ispita triumfului. Biserica suportă mult mai greu aceasta încercare, care începe cu recunoaşterea creştinismului ca religie dominantă. Constantin cel Mare se pleacă înaintea „*Crucii*“ şi dă puteri de stat bisericii creştine. De atunci a început lungul period al ispitelor triumfului, mult mai periculos pentru biserică decât ispita persecuţiilor. Creştinii se lasă ispitiţi de împărăţia lumii acesteia şi de dominatia ei.

Biserica creştină ajunge să fie învinuită de asuprire, pentrucă de multe ori creştinii s'au transformat în asupritori. Mântuitorul Hristos din nou se răstigneşte de cei consideraţi ca slujitori ai Lui pe pământ, pentrucă n'au înţeles ai cărui Duh sunt. Biserica creştină însă nu poate fi vinovată pentru neînţelegerea oamenilor, cari denaturează învăţătura ei.

Neînţelegerea a fost mare în biserica catolică papală, care a ajuns până la grozava ispitire a închiziţiei cu rezultatul fatal: despărţirea Protestantismului şi apariţia sumedeniilor de secte. In loc să se cutremure de cuvintele Mântuitorului Hristos: „*Intoarce sabia ta în locul ei. că toţi cei ce scot sabia, de sabie vor muri*“ (Mt. XXVI, 52), dimpotrivă papii romani au ajuns să încingă sabia.

Biserica creştină ortodoxă n'a ajuns la fanatismul constrângerei. N'a cunoscut nici închiziţii, nici violări de conştiinţă.

Şi dacă au fost oarecare violări, nu sunt ale bisericii, ci au plecat dela autoritatea de stat, care, de cele mai multe ori, s'a suprapus bisericii. Aşa ceva a fost în Rusia, pentru care a apărut mulţimea sectelor rascolnice. Urmările însă tot biserica le sufere, pentrucă cei ce formează autoritatea statului sunt fiii bisericii şi se presupune că sunt influenţaţi de ea. Biserica ortodoxă are păcatul istoric, că prea s'a legat de statele vremelnice şi s'a lăsat intimidată de autoritatea lor prin desele apeluri de ajuorare şi apărare.

Biserica creştină ortodoxă, în organizarea ei administrativă, a pierdut din vedere cele două laturi hotărâtoare ale acţiunii sale: evlavia în slujba liturgică prin care se leagă cu Dumnezeu şi ca urmare a acesteia lucrul părintesc pastoral prin care se leagă cu poporul, căruia îi dă căldura şi lumina primită dela Dumnezeu, prin evlavia slujbei liturgice.

Biserica creştină ortodoxă, în evoluţia ei istorică, s'a afiliat statului vremelnic şi a cam pierdut legătura cu cele două laturi, cu cele două acţiuni extreme ale fiinţei sale. In deosebi slujitorii şi păstorii ei au pierdut curajul şi demnitatea conducerii independente cu îndoita acţiune, divină şi umană, singura mântuitoare. S'au deprins a se micşorà, a se strâmtorà în toate împrejurările la ajutorul statului.

Când vom cerceta fazele istorice ale bisericii creştine ortodoxe române, vom rămâne îndureraţi de

apăsătoarele crize prin care trecem. Vom vedeà cum evlavia slujitorilor se pierde într'o atmosferă dubioasă de neînflăcărare, cu care nu se poate străbate la conducerea divină. Vom simţi apoi cum se întind neguri de răcire între păstori şi păstoriţi. Şi... vom auzi continuu plângerea lipsei de ajutorare şi de concurs dela statul tutelar.

Acestea toate sunt ispite ale triumfului, încercate aşa de greu de biserica ortodoxă rusă. Lecţia va fi oare pilduitoare pentru închinătorii şi îndeosebi pentru slujitorii Mântuitorului Hristos, cari alcătuesc şi conduc corabia sfântă a bisericii Lui?

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cap. III.

PLENITUDINEA ADEVĂRULUI CREȘTIN.

Creștinismul este unirea cerului cu pământul, a divinului cu umanul, a eternului cu vremelnicul. Biserica creștină ne duce printre valurile vieții la limanul mântuirei, care este împărăția lui Dumnezeu. Ea mereu ne cheamă la perfecțiunea divină: *„Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceriuri desăvârșit este“* (Mt. V, 48). Sfinții părinți au povățuit și au îndemnat întotdeauna lumea la o trezire spirituală și la o adâncire în sfintele scripturi. Calea către perfecțiunea creștină este grea. Adevăratul creștin știe și trebue să se convingă că numai cu trudă se ajunge și se capătă împărăția lui Dumnezeu. Biserica creștină întotdeauna a arătat calea mântuirei. Cu timp și fără timp a învățat că totul trebuie să plece dela interior spre exterior și niciodată altfel. Totul atârnă dela renașterea interioară sufletească. Numai

aşa se poate merge pe calea desăvârşirei individuale şi a binelui cu pacea şi progresul general. Formele exterioare cu violenţa şi mascarea convingerilor interne nu ne pot duce la liman.

Simplul nume de creştin, caşi mărturisirea credinţei fără convingerea şi truda traiului creştin în duhul adevărului şi al dreptăţii, nu duce la perfecţiunea mântuitoare.

Realizarea desăvârşirii creştine este anevoioasă. Pentru aceia numai puţini luptători din biserica Mântuitorului Hristos se pot ridica la înnălţimea perfecţiunei creştine.

Biserica creştină a învăţat, s'a străduit în toată vremea şi în tot ceasul să convingă lumea, că singur creştinismul este religia rescumpărării şi a izbăvirei de păcat. Ea a căutat să dovediască, că omul este înclinat spre păcat şi că lumea întru cel rău zace. Pentru aceia întotdeauna a cerut renaşterea spirituală, stăpânirea de sine şi lupta pentru biruinţa răului.

Creştinul trebuie să năzuiască mereu spre desăvârşire, spre împărăţia lui Dumnezeu. In orice moment al vieţei să aibă ca o steă călăuzitoare pe calea mântuirii cuvintele Mântuitorului Hristos: *„Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte se vor adauge vouă“* (Mat. VI, 33).

Fără îndoială că nu e uşor a îndeplini toate

poruncile evanghelice. Nu urmează însă că omul să se desnădăjduiască, pentru că pe pământ nu este perfecţiunea din cauza veşnicei lui înclinări spre păcat. Creştinul trebuie să tindă mereu spre a îndeplini dreptatea lui Dumnezeu, chiar dacă n'ar fi cu putinţă realizarea ei în toată plenitudinea pentru slăbiciunea lui omenească. Plenitudinea adevărului creştin trebuie atins cât de puţin, măcar un ceas din viaţa omenească în călătoria din sfânta corabie a bisericii Mântuitorului Hristos. Adevărata cale de izbăvire este sforţarea de a căutà împărăţia lui Dumnezeu, realizând dreptatea Mântuitorului Hristos.

„*Fiţi dar următori lui Dumnezeu*" (Efes. V, 1) este necontenitul îndemn apostolic. Şi pentrucă sfinţii apostoli ştiau greutatea urmării în căile sfinţeniei dumnezeeşti pentru slăbiciunea firei omeneşti, făceau o pregătire metodică. Cereau întâi lămurirea credinţii, care lucrează prin răbdare, căci numai prin răbdare se poate ajunge la desăvârşirea dreptăţii Mântuitorului Hristos, cum spune sf. ap. Iacob: „*Ca să fiţi desăvârşiţi şi întregi şi întru nimic lipsiţi*" (I 3–4).

Pregătirea metodică pleacă dela renaşterea internă spirituală, dela măsura şi schimbul lucrărilor sufleteşti dintre libertatea omenească şi harul divin. Dreptatea dumnezeiască presupune liberta-

tea voinţei şi aşteaptă biruinţa asupra răului din convingerea internă.

Plenitudinea adevărului acestuia deci, în unirea cerului cu pământul, a divinului cu umanul, nu se poate realizà decât prin unirea celor două acţiuni: convingerea cu voinţa omenească de pe pământ şi harul lui Dumnezeu din ceruri. Forul intern al sufletului omenesc cu convingerea şi străduinţa de bună voe este motorul principal, de unde începe calea spre împărăţia lui Dumnezeu. Biserica creştină necontenit a căutat să lămuriască acest sfânt adevăr în decursul vremurilor. Biserica a predicat cu timp şi fără timp în acest fel, în măsura destoiniciei slujitorilor ei. Trebuie să recunoaştem însă că taina acestui adevăr e mare şi greu a putut să fie pătrunsă de mulţimea credincioşilor.

Înţelesul înaltului şi tainicului adevăr de perfecţiune creştină n'a putut fi pătruns adesea nici de conducătorii învăţători ai bisericii, pentru care răsună cu putere peste veacuri cuvintele Mântuitorului Hristos: *„Au orbit ochii lor şi inima lor s'a împietrit; ca să nu vadă cu ochii nici să înţeleagă cu inima“* (Ioan XII, 40). De aceia biserica creştină n'a putut aduce pacea şi binele dorit şi aşteptat de toată lumea, pentru a noastră slăbiciune şi al nostru neînţeles.

Vălul păcatului mereu ne acopere şi cu greu îl putem da la o parte, ca să vedem lumina soa-

relui dumnezeesc şi să auzim trâmbiţa chemării eterne. Cu voia şi fără voia noastră strigăm mereu cu sf. ap. Pavel: *Nu fac binele pe care-l voesc, ci răul pe care nu-l voesc, pe acela îl fac*" (Romani VII, 19).

Vălul slăbiciunilor omeneşti a acoperit adevărul creştin şi biserica a şovăit, în organizaţia ei pământească, mergând printre valurile vieţei. Ispita triumfului a făcut'o să greşiască. A eşit din focul intern al dragostei şi al convingerei cu libertatea voinţei şi străduinţa de a uni acţiunea umană cu harul divin. Adeseori a păşit la constrângerea externă a libertăţii, devenind asupritoare. Pe această pantă a lunecat mai mult biserica catolică papală a apusului, pentrucă a şi avut triumfuri mai mari. Ea a ajuns la adevărate stăpâniri pământeşti, pentru care a şi căzut în asupriri închizitoriale. Acestui fapt i se datoreşte în mare parte marea despărţire a protestanţilor cu mulţimea sectelor, cari au ajuns să desfigureze aproape creştinismul.

Nici biserica ortodoxă din răsărit n'a stat pe drumul adevărului creştin. Vălul păcatului a scurtat viziunea omenească şi n'a mai putut pătrunde cu nădejdea la supracerescul Mântuitor Iisus Hristos. In deprimarea din lupta vieţii, fără temeinica legătură cerească, s'a pogorît încet, încet în strîmtorarea trecătoare a statelor, cari au subjugat-o şi au umilit-o. Din aşezământul etern cu înalta me-

nire de înnălţare către Dumnezeire şi mântuire a lumei, a ajuns de cele mai multe ori o simplă instituţie naţională cu roluri foarte mărginite.

In desvoltarea istorică a acestor două biserici este o asemănare: abuzul ispitei triumfului. Dar... este şi o mare deosebire. Biserica catolică a apusului roman ajunge la o atotputernicie lumească şi abuzează ea însăş cu conştiinţă şi voinţă. Stăpânirea papală se întronează într'o atotstăpânire cu acţiuni directe, fără nici o mijlocire sau legătură cu cerul. Se întronează directiva umană în locul celei divine. Pentru aceia greşalele au fost mari şi zguduirile abuzurilor catastrofale.

Biserica ortodoxă, copleşită de furia mahomedanismului şi umilită de năvălirile barbare, îşi leagă menirea şi rostul de soarta statelor convieţuitoare. Nu ajunge la o mândrie atotstăpânitoare de a uită puterea acţiunei supracerescului Creator, dar cade în desnădejdea de a nu puteà să ajungă la conducerea divină. Nu se exteriorizază şi nu abuzează biserica, dar abuzează puterea statului fiica bisericii. Nu a ajuns la inchiziţii, ca să provoace despărţiri confesionale, dar a motivat pe bizantinii de altădată să facă adevărate răsboae sectare cu pavlichienii bogomili, iar pe habotnicii ruşi să dea naştere rascolnicismului.

Dacă nu era asuprirea puternicilor împăraţi ruşi sub îndemnul conducătorilor bisericii pravoslavnice,

nu apăreà mulţimea sectelor mistice, cari sunt o adevărată ruşine pentru măreţia creştinismului. Biserica ortodoxă rusă şi după ea celelalte biserici creştine ortodoxe, strâng din ce în ce mai mult legăturile cu statele convieţuitoare, până ajung aproape la paralizare. Nici după greşalele făcute şi după apariţia împerecherilor sectare, tot nu s'a ridicat vălul orbirei sufleteşti şi nu s'a văzut adevărata cale a misionarismului creştin. Pentru aceasta învrăjbirile şi împerecherile sectare se înmulţesc de nu le mai putem caracterizà.

In loc să ne apropiem de plenitudinea adevărului creştin, pare că ne depărtăm din ce în ce prin concepţia şi formarea îndeosebi a păstorilor misionari. Chiar după zguduirile vremurilor în cari trăim, cu răsturnăturile săvârşite, încă nu ne putem ridicà să întrezărim adevărul creştin. Nu ne străduim să găsim măcar calea pe care să ne apropiem de împărăţia cerească.

Rostirea, cu cântare liturgică astăzi, a salutarei creştine de altă dată, *„Pace vouă“*, răsună mai în pustiu acum ca predica sf. Ioan Botezătorul de pe vremuri.

Ş'atunci ce vom face? Să ne plângem mereu desnădăjduirea?... Nu!... Doamne păzeşte!...

Aceasta este cea mai mare nevrednicie.

Ce vom face?... Să ne trezim la strigătul Sf. Ap. Pavel: *„Deşteaptă-te cele ce dormi şi te scoală din*

morţi şi te va lumina Hristos" şi să ne încingeau mijlocul nostru cu adevărul, să ne îmbrăcăm cu zaua dreptăţii, să ne încălţăm picioarele întru gătirea evangheliei păcii, să luăm coiful mântuirei şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu.

Ca să stingem toate săgeţile cele aprinse ale vicleanului, trebue să avem peste toate scutul credinţei. (Efes. V, 14; VI, 14 -17).

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cap. IV.

BISERICA VREMURILOR NOASTRE.

Biserica Mîntuitorului Hristos este eternă în acțiunea ei divină. Ferice de cei ce-i pătrund învățăturile și nimeresc calea de a se urcà la triumful ei ceresc. In alcătuirea administrativă de pe pământ este însă tot așa de vremelnică ca și omenirea ce o formează. Perfecționarea sa mântultoare este în strânsă legătură cu puterea credincioșilor și mai ales a slujitorilor misionari de a înțelege și a se jertfi pentru eterna ei menire.

Biserica creștină în cer este triumfătoare pentru eternitate; pe pământ însă, cei ce o formează și în deosebi cei cu răspunderea conducerii, se pot răsturnà, dacă nu-și iau într'adevăr crucea Mântuitorului Hristos și nu se străduesc să pătrundă învățăturile ei. Mântuirea va fi, dar numai cu aceia biserică ai cărei slujitori și conducători vor fi veșnic de veghe la cârmă, căutând mereu printre valurile vieții calea cea dreaptă spre împărăția cerească.

Biserica creştină ortodoxă are strânsă legătură cu statele naţionale, cărora le cere ocrotirea, pentru că şi ea le ajută la progresul vieţii sociale. Scopul pare a fi destul de lămurit, înţelesul aproape de mintea fiecăruia. Este o conlucrare pentru buna conducere a cetăţenilor respectivi. Fără îndoială este un bine. Conlucrarea are un mare rost social. Pentru biserica creştină însă e cevă prea omenesc, cevă prea vremelnic.

. Biserica se pogoară cu rolul ei din înălţimea eternităţii cereşti, pentru care formează temeiniciile sufleteşti, la conlucrarea pentru interesele pământeşti ale unui stat, atâta cât trăeşte. Cevă mai mult; poate să desfacă conlucrarea, când crede că are alte instituţii cu rezultate mai vizibile şi mai hotărâtoare.

Oare nu se vede aceasta în tendinţa statelor moderne? Ce-au fost şi ce sunt luptele socialiste cu desvoltarea şcoalei şi ignorarea bisericii, dacă nu tendinţa de reducere şi înlocuire?

Faptul concret a fost în Franţa, este cu totul dureros în Rusia, se discută pe faţă în Italia şi se pune în practică în Spania. Rolurile se inversează. In loc ca statele să apeleze la ajutorul bisericii, care dă lumii pacea şi adevărata lumină, pentru că formează sufletele pentru vieaţa eternă, din potrivă biserica se milogeşte pentru traiul gospodăresc al slujitorilor ei. De aci veşnic stăruinţă, ca să se men-

ţină şi slujitorii bisericii între celelalte categorii de slujbaşi ai statului. Teama unei suprimări este de la an la an. Nu ne mai ducem cu mintea la o răsturnătură a vremelniciei statului, căci pare cevă catastrofal.

Şi această primejdie, să notăm bine, este numai pentru măreţia dominantă a bisericii de stat. Celelalte formaţiuni confesionale şi chiar sectare sunt mult mai asigurate în traiul gospodăresc, pentrucă au legătura firească cu credincioşii lor.

Evoluţia istorică a adus biserica ortodoxă în această stare de absolută inferioritate şi de o vremelnicie mai trecătoare ca a statelor în cuprinsul cărora se află. Ce era biserica ortodoxă din Rusia? Se arătă atotputernică şi înnotă în bogăţii uimitoare, pentrucă era sluga plecată a unei împărăţii ce se credeà eternă. Când nimenea nu se aşteptă, prăbuşirea s'a produs .şi eternitatea a dispărut.

Ce face biserica din slujba împăratului şi nu a lui Dumnezeu?

Nu numai că i se contestă orice rol, dar este socotită ca vrăjmaşă progresului social, deci urmărită şi surghiunită. Slujitorii ei au umplut lumea. Şi formarea lor sufletească a fost aşa de unitară şi în duhul smereniei creştine (!) încât s'au împărţit nu ştiu în câte bisericuţe, mai mărunte ca cele sectare.

Oare aceasta să fie biserica Mântuitorului Hris-

tos, despre care a zis că nici porţile iadului nu o vor birui? (Mat. Cap. XVI, 18).

Pentru vremelnicia unei astfel de biserici să se fi pogorât Mântuitorul din ceriu de s'a întrupat dela Duhul Sfânt şi din Sfânta Fecioara Maria şi s'a făcut om, şi s'a răstignit, şi a pătimit, şi s'a înmormântat, şi a înviat a treia zi după Scripturi? Credem că nu. Creştinii au uitat cu totul în decursul veacurilor învăţătura sf. Ap. Pavel, unde zice: *Să nu vă asemănaţi chipului veacului acestuia"* (Rom. XII, 2) şi au desfigurat biserica Mântuitorului Hristos în alcătuirea ei pământească.

Nu s'au schimbat la faţă înaintea minţii lor, cum zice acelaş apostol mai departe. Dimpotrivă au înlocuit eternitatea cerească prin vremelnicia pământească, iar la cârmă s'a instalat numai umanul şubred fără comanda divinului etern.

Să nu contestăm rolul bisericii creştine ortodoxe, că lucrează la temeinicia unui stat naţional, dar, să nu-i subordonăm importanţa numai la o cultură pământească şi vremelnică, legată de acel stat. Nu! Să nu mutăm slava lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios: *„Că puterea lui Dumnezeu este spre mântuire tot celui ce crede"* (Rom. I, 16). *„Slavă şi cinste şi pace tot celui ce face binele"* (Rom. II, 10). Nu poţi să te odihneşti în lege şi să te lauzi întru Dumnezeu a fi povăţuitor orbilor, lu-

mină celor dintru întuneric, îndreptător celor fără de minte, învățător pruncilor având închipuirea științei, numai pentru că te numești Iudeu. (Rom. II, 17, 20).

Dacă rămânem numai la o așa concepție, au toată dreptatea socialiștii să conteste rostul bisericii creștine, iar bolșevicii s'o urmăriască cu nimicirea, ca cevà utopic.

Dar să ne îmbrăcăm în omul cel nou, care după Dumnezeu s'a zidit întru dreptate și întru sfințenia adevărului (Efes. IV, 25), și să pătrundem adevărul învățăturii evanghelice! Să ne convingem, să trăim și să predicăm, că numai cei ce plâng se vor mângâia; că numai cei blânzi vor moșteni pământul; și numai cei flămânzi și însătoșați de dreptate se vor sătură; și numai cei milostivi se vor milui; și numai cei curați cu inima vor vedeà pre Dumnezeu; și numai făcătorii de pace se vor chiemà fii lui Dumnezeu; și numai cei isgoniți pentru dreptate vor aveà împărăția cerurilor! (Mat. V, 4—10).

Cine ar îndrăzni să ridice glas împotriva bisericii creștine, când toți credincioșii ei: fie români, fie ruși, fie greci, bulgari etc., s'ar cutremurà când ar auzi sau ar citi învățăturile evanghelice, că: tot cel ce se mânie asupra fratelui său în deșert, vinovat va fi judecății, iar cine va zice: nebune, vinovat va fi gheenii focului; că tot cel ce caută

la femeie spre a o pofti pe ea, a preacurvit cu dânsa întru inima sa? (Mat. V, 22, 28).

Nu ar fi o adevărată renaştere creştină, când toţi credincioşii ortodocşi s'ar convinge: să nu mai jure nicidecum, ci cuvântul lor să fie: aşa, aşa; nu nu; să nu steà împotriva celui rău; ci de-l va lovi cineva peste obrazul drept, să-i întoarcă şi pe cel stâng;—celui ce va voi să-i ià haina, să-i dea lui şi cămaşa;—să iubiască pe vrăşmaşi, să binecuvinteze pe cei ce-i blastămă, să facă bine celor ce i urăsc şi să se roage pentru prigonitorii lor?! (Mat. V, 34, 37, 39, 40, 44).

Poate fi contestată şi mărginită încheierea mântuitoare a tuturor învăţăturilor evanghelice: *„Fiţi dar desăvârşiţi, precum şi Tatàl vostru cel din ceruri desăvârşit este"?* (Mat. V, 48).

Biserica creştină este şi trebuie privită numai în sfere cereşti, dar pentru îndrumări pământeşti.

Un creştin este născut într'un şi dintr'un neam, dar s'a ridicat cu credinţa lui la universalitatea mântuitoare, întru cât aproapele lui este orice om din lume (Lc. X, 25—37).

Biserica creştină, în organizarea ei pământească, poate lucrà pentru binele şi fericirea unui popor, dar nu se poate strâmtora numai la îndrumarea exclusivă a acelui popor şi numai în cadrele graniţelor naţionale.

Mântuitorul Hristos a înfiinţaţ o singură bise-

rică pentru toată lumea. Sfinţii Apostoli au răspândit-o între popoare cu jertfa muceniciei lor, iar sfinţii părinţi au organizat-o universal pentru eternitate, cu sbuciumul soboarelor ecumenice. Pentru ei nu eră nici iudeu, nici elin, nici roman, căci: *„la Dumnezeu nu este căutarea în faţă“* (Rom. II, 11).

Biserica creştină astfel organizată a semănat sămânţa sa pe întinsul ogor sufletesc al lumii, şi a răspîndit, încet, încet, aluatul învăţăturii creştine în frământătura sufletească a popoarelor. Sămânţa creştinismului a crescut şi aluatul a dospit faţa lumii întregi (Mat. XIII, 33). A lucrat pentru fericirea fiecărui neam în parte, dar umăreşte mântuirea lumii întregi.

Prin cuvintele sf. ap. Pavel: *„Tot sufletul să se supună autorităţilor celor mai înnalte, căci nu este stăpânire fără numai dela Dumnezeu, şi stăpânirile cari sunt, dela Dumnezeu sunt rânduite“* (Rom. XIII, 1), îndeamnă pe cetăţenii unui stat la ascultare, ordine şi supunere. Toate însă sunt: „pentru pacea a toată lumea.. pentru unirea tuturora... pentru buna întocmire a văzduhurilor... pentru îmbelşugarea roadelor pământului... pentru vremi paşnice şi pentru mântuirea tuturora“ (Ectenia Mare).

Biserica creştină stabileşte pentru toată lumea punctele de credinţă pe temeiul învăţăturii evanghelice.

Credinţa în Sfînta Treime se arată în cuvin-

tele: *„Mergînd învăţaţi toate neamurile botezîndu-i în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh“* (Mat. XXXVIII, 19)· şi se lămureşte la sinoadele ecumenice dela Niceea şi Constantinopole în *„Simbolul Credinţei“*, unde se cuprind şi celelalte puncte de credinţă. Apoi a stabilit calea mântuirii prin credinţă şi fapte bune, căci numai *«cel ce va face şi va învăţa, acela mare se va chiema în împărăţia lui Dumnezeu»* (Mat. V, 10).

Sub ispitirea şi încercarea persecuţiilor, urmată de adunarea soboarelor ecumenice, biserica creştină ş-a curăţit, ca şi aurul în foc, credinţa mântuitoare a învăţăturilor sale. Toate neamurile păgâne au alergat la o. aşa lumină şi la un astfel de aşezământ universal. Şi, Doamne, bine s'au mai simţit la umbra Crucii Mântuitorului Hristos!

Lumina învăţăturii evanghelice a răsbătut în toate colţurile întunecate ale păgânismului.

* * *

Apare însă din ce în ce desfigurarea. Incepe să se întroneze omenescul pământesc, cu ale lui slăbiciuni, în locul dumnezeescului ceresc. Biserica Mântuitorului Hristos, organizată ca aşezământ universal prin soboarele ecumenice, ajunge la împărţiri, pentru ambiţiile şi concepţiile de stăpânire şi asuprire lumească a slujitorilor conducători. Se fărămiţează apoi până la biserici de stat cu legiuiri

întru totul vremelnice pline de interese omeneşti, ce se schimbă dela an la an.

Desfigurarea a ajuns până la inversarea rolurilor. Universalitatea principiilor bisericii creştine este restrânsă la graniţe de stat. In schimb alte instituţii, înfiinţate pe baze creştineşti, se lărgesc şi se ridică peste organizările de state.

Biserica creştină nu mai formează o unitate deasupra tuturor popoarelor pentru a le împăciui.

S'a ajuns la atâta desfigurare, încât s'au văzut slujitori ai sfântului altar, care la slujba divină rostesc „pace vouă", îndemnând şi chiar conducând trupe la atac în vremuri de resmeriţe şi războaie (!?). S'a pierdut cu totul din vedere concepţia creştină, că preotul trebuie să fie şi în mijlocul unor astfel de împrejurări dureroase, dar nu pentru luptă, ci pentru alinarea suferinţelor şi pregătirea spre veşnică odihnă a celor căzuţi.

Biserica creştină trebuie să aibă stindardul păcii în toată vremea şi în tot ceasul. Totuş Liga Naţiunilor şi tribunalul dela Haga, pentru împăciuirea lumei, se formează fără glasul autorizat al bisericii creştine. Din potrivă, se spune că aceste instituţii ar fi înfăptuiri socialiste şi francmasonice. Adică aşezământul universal şi etern al bisericei creştine pare că se tinde a fi înlocuit de numitele societăţi oculte şi suversive.

Biserica creştină este îngustată în rosturile ei

eterne şi universale, pe când francmasoneria, socialismul, bolşevismul şi chiar rătăcirile sectare se generalisează cu congrese şi ajutorări universale.

Să se vadă numai sistemul de adunare al taxelor adventiste pentru prozeliţii lor din Africa şi America cu vapoare în miniatură, cari merg pe harta unui presupus ocean Atlantic în măsura încărcăturii cu daruri. Nu poate ajunge la destinaţie decât complect încărcat. Până la complectarea darurilor vaporul stă în mijlocul valurilor.

Biserica ortodoxă în deosebi şi-a îngustat concepţia şi rolul său. S'a mărginit numai la grija neamului, între graniţe naţionale şi a uitat cu totul de pacea omenirii. Nu-şi poate ajută săracii, nu dintre graniţele unei ţări, ci din cuprinsul unei eparhii. Pare că nici nu tinde la o ridicare şi înfrăţire universală.

Toate aceste constatări dureroase sunt din cauza umanizării bisericii creştine, cu întronarea strâmtorării de gândire a slujitorilor conducători. Preoţimea este formată şi trăeşte în concepţiuni rigide şi nu se poate ridică aproape cu nimic deasupra omenescului pământesc. Nu se urmăreşte aproape de loc un contact şi o înfrăţire universală. Cei ce trec graniţele, au în vedere mai mult titlurile cu foloase omeneşti. Toţi tremurăm de teama pierderii unui avantaj social şi suntem în stare

să facem cele mai mari compromisuri, pentru foloase de traiu zilnic şi pământesc.

O largă prevedere pentru viitor în vederea unor izbăviri mântuitoare cu oarecari expuneri este exclusă. Nici nu se pot concepe răbdări până la jertfe, pentru dragostea de binele şi rolul bisericii Mântuitorului Hristos.

Nu numai că nu sunt astfel de înnălţări, dar vedem grozave pogorîri, cu lupte pentru ambiţii personale absolut compromiţătoare pentru slujitori şi distrugătoare pentru omeneasca organizaţie a bisericii creştine. Nu mai poate fi vorba de jertfirea slujitorului pentru biserica Mântuitorului Hristos. Din potrivă se jertfeşte biserica pentru micimile personale. Nu poate fi vorba de ruga în miez de noapte cu candela aprinsă şi cu o lacrimă vărsată în faţa iconostasului pentru pacea lumii, întărirea bisericii, şi mântuirea cu împăciuirea tuturora. Sunt vegheri de noapte, dar cu puneri la cale pentru compromisuri şi atacuri distrugătoare.

Toate manifestările acestea arată desorientarea unei formări în duhul concepţiei creştine şi o lipsă totală de inspirare evanghelică. Şi atunci biserica oficială, mai ales cea ortodoxă, se fărămiţează zi cu zi în organizaţia ei pământească, iar sectele şi curentele subversive se înmulţesc.

* * *

Din chipul cum se desfăşoară vieaţa bisericii cre-

ştine se vede lămurit cum eternitatea dumnezeiască a fost înlocuită cu şubrezenia omenească.

O zguduire despre ceea ce este şi o redeşteptare pentru ceea ce trebuie să fie, se va întâmplă cu voia şi fără voia noastră.

Omenirea este obosită de atâtea forme şi semne exterioare numai pentru convenţiuni pământeşti, cari au schimbat, au falşificat realitatea vieţii.

Sufletul omenesc doreşte să vadă adevărul mai de aproape, în faţă; doreşte să se împreuneze cu însuş Mântuitorul Hristos. Il vreà pe Mântuitorul Hristos în scaunul de conducere şi judecată.

Biserica creştină a întrat într'o epocă cu totul nouă. S'a sfârşit şi trebuie să se sfârşiască amestecarea creştinismului cu păgânismul.

Creştinismul a fost denaturat cu calitatea de biserica dominantă în statul aespectiv. Biserica a fost ispitită adesea ori de sabia Cesarului, la care a recurs pentru constrângerea celor de altă credinţă. De aceea creştinismul a încetat de a mai fi religiunea Crucii, pentrucă din persecutat a ajuns adeseori persecutor.

Toate acestea constatări le accentuiază puternic cugetătorul teolog rus, profesorul Berdiaeff, care mi-a şi dat motivul acestui modest studiu, sguduit de tragedia neamului şi bisericii sale.

„Vin vremuri", zice el, „când creştinismul este iarăş persecutat. Şi atunci se cere de la creştini

mai mult eroism, dragoste până la jertfă și multă conștiință în mărturisirea credinței. Vin vremuri când creștinii nu vor mai fi sminteală pentru creștinism"[1].

Scriu acestea, ca și noi să ne sguduim de întâmplările vremurilor. Să ne redeșteptăm zicând cu Sf. ap. Pavel: *„Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slugi ai lui Hristos și ispravnici ai tainelor lui Hristos"* (I Cor. IV, 1).

1. *„Demnitatea creștinismului și nevrednicia creștinilor"* Rev. Misionarul an. II, Nr, 2, pag. 120.

Cap. V.

RENAŞTERA BISERICEI CREŞTINE.

A) § INTOARCEREA LA MÂNTUITORUL HRISTOS.

Omenirea a ajuns cu totul obosită de mulţimea convenţiunilor oficiale. Biserica creştină, cu ispita triumfului, s'a pogorît la aceleaşi formalisme şi nu-i mai dă odihna necesară. Ea, omenirea, numai aude cuvintele Mântuitorului Hristos: „*Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi însărcinaţi şi Eu vă voiu odihni pe voi*“ (Mat. XI, 28) din mijlocul vâltorilor sociale. Realitatea vieţii s'a falşificat, pentru că şi biserica s'a desfigurat. Pentru aceasta omenirea aşteaptă iarăş un mântuitor.

O redeşteptare trebuie... Şi... va fi cu voia şi fără voia noastră; căci: „*Vremea este acum, ca noi din somn să ne sculăm*“, cum zice sf. ap. Pavel către Romani (XIII, 11).

Se naşte întrebarea însă: cum să ne redeşteptăm şi din somnul păgân să ne sculăm?

A constată o suferinţă e mai uşor, căci toţi sim-

ţim durerea. Dar a găsi leacul şi aplicarea lui e mult mai greu.

Am putut pipăi pulsul bisericii creştine într'o măsură oarecare, pentrucă durerea ei este durerea noastră.

Dar cum vom află leacul şi cum îl vom aplică?

Rana e mare!.. Ferească Dumnezeu să ajungem la operaţiuni chirurgicale! Şi.... vom ajunge, dacă nu ne va puteà trezi strigătul biblic: *„Deşteaptă-te cela ce dormi şi te scoală din morţi şi te va lumina Hristos!"*

Vindecarea nu poate fi deci, decât tot la Mântuitorul Hristos. Tot la El vom găsi leacurile. El ne va luminà, căci El este izbăvitorul etern. Omenirea la El să se întoarcă pentru a'şi găsi odihna. Mântuitorul Hristos o chiamă prin sfânta Evanghelie în toată vremea şi în tot ciasul cu dragostea de părinte, zicând: *„Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi însărcinaţi şi Eu vă voiu odihni pre voi... Luaţi jugul Meu peste voi şi vă învăţaţi dela Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre"* (Mat. XI,.28, 29).

Intr adevăr omenirea obosită de greutatea păcatului a găsit şi va găsi odihnă numai la Mîntuitorul Hristos. Noi ne vom renaşte şi biserica creştină se va reface, dacă ne vom întoarce la El şi vom rămâne întru El; căci, precum viţa nu poate să aducă roadă de sine singură, de nu va rămâne

în tulpină, tot aşa şi noi nu ne vom izbăvi, de nu vom rămânea întru El. „*Eu sunt tulpina, voi vi-ţele*“ zice Mântuitorul Hristos: „*Cela ce rămâne întru mine şi eu întru el, acela aduce roadă multă: că fără mine nu puteţi face nimic*“ (Ioan XV, 4—5).

Această tainică legătură este pecetluită cu forma văzută a sfintei Euharistii, prin care Domnul Iisus Hristos îşi defineşte rolul de mântuitor etern. „*Luaţi mâncaţi, acesta este trupul meu, carele pentru voi se frânge spre ertarea păcatelor*“, şi „*Beţi dintru aceasta toţi, aceasta este sângele meu, al legei celei noi, carele pentru voi şi pentru mulţi se varsă spre ertarea păcatelor*“, este chemarea consacrată, ce răsună în toată lumea creştină, la oficierea fiecărei sfinte liturghii, ca o trâmbiţă cerească, pentru redeşteptarea omenirii.

Imprejurul acestui mister s'a format slujba divină, care este motorul izbăvitor din sfânta corabie a bisericii creştine. La sfânta chemare noroadele s'au deşteptat şi văzând valurile cele grele de purtat ale plăcerilor de pe marea vieţii, s'au îngrozit şi au alergat spre corabia izbăvitoare a bisericii creştine strigând către conducătorii apostoli: „*Ce vom face bărbaţi fraţi?*“ Răspunsul a fost: *Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi întru numele Lui Iisus Hristos, spre ertarea păcatelor şi veţi lua darul sfântului Duh, pentrucă vouă este făgăduinţă şi feciorilor voştri şi tuturor celor de-*

departe, oricâți va chema Domnul Dumnezeul nostru" (Fapte II, 37—40).

Din fiare sălbatice sfâșietoare au făcut turme de oi ascultătoare și cum ni se spune în același capitol din Faptele Apostolilor: *„Erau așteptând întru învățătura apostolilor și întru împărtășirea și frângerea pânei și întru rugăciuni... Și în toate zilele așteptând cu un cuget în biserică și frângând prin case pâine, primiau hrană cu bucurie și cu bunătatea inimei, lăudând pe Dumnezeu... Iar Domnul adăuga pre cei ce se mântuiau în toate zilele la biserică*" (II, 37, 38, 42, 46, 42).

Primii corăbieri ai bisericii creștine sunt cei șapte diaconi, care își dau tributul de sânge cu mucenicia arhidiaconului Ștefan. El face și începutul martirajului creștin, urmat apoi cu focul dragostei creștine de sfinții apostoli și părinți bisericești, pe care se și clădește eternitatea și universalitatea bisericii creștine.

Biserica Mântuitorului Hristos își întinde ancorele izbăvitoare și se răspândește de cei puși la cârma corăbiei sfinte, cărora Sf. Ap. Pavel le spune: *„Luați aminte de voi și de toată turma întru care Duhul Sfânt v'a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat'o cu scump sângele Său*" (Fapt. XX, 28).

Omenirea găsește pacea și alinarea suferințelor numai în ea, pentrucă devine făptură nouă prin

legătura cu Mântuitorul Hristos; altoită fiind pe tulpina divină se împacă cu Dumnezeu. (II Cor. V, 12, 20).

Dar ispitele lumii sunt mari, pentrucă vrăjmaşul dintru început aleargă şi caută pe cine să înghită. Smintelele apar. Corăbierii părăsesc posturile de veghere, iar conducătorii nu mai pot ţine cârma spre limanul mântuirei.

Biserica creştină şi-a pierdut busola izbăvirii în organizarea ei pământească. Ea este purtată de furia valurilor lumii, cu ameninţarea de a nu-şi mai atinge ţinta mântuitoare.

Ce sunt oare tulburările de pe întinderea globului pământesc, pe cari biserica nu poate să le stăvilească, dacă nu pierderea busolei de orientare şi nedestoinicia comandei?

Pare că ar fi în Roma: „plângere şi tânguire şi ţipet mult" (Mat. II, 18).

Lumea a eşit din făgaşul rânduelilor de veacuri. Toate aşezămintele ei trosnesc din toate încheieturile şi se răstoarnă. Omul a apucat calea lui Lucifer cu îngâmfarea descoperirilor prin ascuţimea minţii lui şi este tot aşa de ameninţat a se prăbuşi întru cele mai de jos ale pământului. S'au făcut înţelepţi în ochii lor, până şi slujitorii misionari ai bisericii Mântuitorului Hristos şi „au mutat slava lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios. Au schimbat adevărul lui Dumnezeu întru minciună

şi au cinstit şi au slujit făpturii în locul Făcătorului. Şi crezându-se a fi înţelepţi, au înnebunit" (Rom. I, 22, 23, 25), căci „nebunie este înaintea lui Dumnezeu înţelepciunea lumei aceştia" (I Cor. III, 19). Toţi ne-am abătut, împreună netrebnici ne-am făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul. (Rom. III, 12). Ne-am umplut de toată nedreptatea. Şoptitori ne-am făcut, grăitori de rău, urâtori de Dumnezeu, ocărâtori, semeţi, trufaşi, neînţelegători, nestatornici întru aşezământuri, fără dragoste, neîmpăcaţi, nemilostivi (Rom. I, 29–31). Calea păcii nu cunoaştem, pentrucă nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor noştri (Rom. III, 17, 18).

In mijlocul unor aşa vâltori, apare spectrul morţii, cu plata păcatului. Ingroziţi, aşteptăm din zori depărtate un arhanghel Mihail, care cu glasul lui de tunet: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte sfânta jertfă cu pace a o aduce", să ne oprească şi pe noi din căderea ce ne ameninţă.

Rostim şi noi, slujitorii sfintelor altare, această formulă sacră la oficierea fiecărei liturghii; dar nu ne putem izbăvi din căderea ce ne ameninţă măcar pe noi, cei cu răspunderea misionarismului creştin. De cei ce ne ascultă nu poate fi vorba.

Ce vom face, întrebăm şi noi, ca şi noroadele întunecate din păgânătatea de altădată?..

Un glas tainic ne răspunde şi acum, ca şi atunci: „Pocăiţi-vă şi întoarceţi-vă la Hristos, înaintea Că-

ruia tot genunchiul să se plece, al celor de sus, şi al celor de jos".

Da!... să ne întoarcem la Domnul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, ca să eternizăm biserica Lui izbăvitoare şi în alcătuirea şi organizarea ei pămîntească!

B) § PĂTRUNDEREA ŞI TRAIUL EVANGHELIC.

„O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, ca ziua de eri, care au trecut" (Ps. 89, 4). Dacă această cântare a psalmistului este un adevăr sfânt, atunci să ne răsune ca după două zile îngerească cântare dela naşterea Mântuitorului Hristos: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace şi între oameni bună învoire"*. Mereu să ne răsune din sferele cereşti această cântare sfântă, pentrucă este programul de vieţuire, ce duce la mântuire. Numai slăvind pe Dumnezeu din ceruri vom avea pace pe pământ şi între oameni bună învoire.

Să ne socotim dar la începutul mântuirii, treziţi din somnul cel greu al păcatului de aceiaş cântare îngerească. Să ne redeşteptăm şi să ne luminăm. Dar ca să nimerim calea cea dreaptă, pe lângă strigătul de arhanghel: „Inapoi către Hristos"... Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte... mai este şi un alt strigăt apostolic: „Cercetaţi, pătrundeţi, sfintele scripturi", căci numai „prin răbdarea

și mângâierea scripturilor, nădejde avem și nădejdea dă viață" (Rom. XII, 4).

Să ne încălzim apoi de dragostea sfintelor evanghelii, trăind învățăturile cuprinse în ele pentrucă, numai cel ce va face și va învăța, se va chemà mare întru împărăția lui Dumnezeu...

Căci „nu auzitorii legii sunt drepți înaintea lui Dumnezeu, ci numai făcătorii ei se vor îndreptà" (Rom. II, 12). Insuși Mântuitorul Hristos ne spune și mai categoric: *„Nu tot cel ce-Mi zice Mie: Doamne, Doamne, va intrà întru împărăția cerurilor, ci cela ce face voia Tatălui Meu Carele este în ceruri"* (Mat. VII, 21). Iar în altă parte ne arată și izvorul de unde să ne adăpăm, pentru a ne luminà zicând: *„Cercetați Scripturile... Acelea sunt, care mărturisesc pentru Mine"*. Cunoscând apoi așa de bine ispitirea și șovăirea noastră în căile Domnului, adaugă: *„Nu voiți să veniți către Mine, ca viață să aveți"*... căci *„V'am cunoscut pe voi, că dragostea lui Dumnezeu n'aveți întru voi"* (Ioan V, 39—42).

Numai adâncindu-ne în sfintele scripturi ne vom înnălță la unirea tainică, ca să fim una. Numai așa vom călători real în sfânta corabie a bisericii Mântuitorului Hristos. Numai pătrunzând scripturile vom vedeà și dimineața și seara și la amiazăzi pe Mântuitorul la cârma bisericii Sale triumfătoare și numai așa nici noi, cei cu răspunderea conducerii

pământeşti, nu vom lipsi dela slujirea bisericii luptătoare şi conducerea sfintei corăbii printre valurile cele grele de purtat ale plăcerilor.

Hrănindu-ne zilnic cu învăţăturile sf. Scripturi, nu vom pierde niciodată legătura cu Mântuitorul Hristos. La miez de noapte ne vom culcà înseninaţi de grija zilei trecute şi vom adormì cu bucuria privigherii pentru viitor cântând: *„Iată mirele vine în miezul nopţii şi fericită este sluga pe care o va aflà priveghind“*. Iar dimineaţa ne vom trezì cu psalmodierea rugei: *„Domnul este ajutorul meu şi nimic nu-mi va lipsi... Sufletul mi-l întăreşte pentru numele Său şi pe cărările dreptăţii mă povăţueşte“* (Ps. XXII).

In toată vremea şi în tot ceasul Mântuitorul Hristos va fi soarele, ce ne încălzeşte şi ne luminează. Fără să băgăm de seamă ale lumii valuri, având toată încrederea conducerii divine, mereu vom rostì psalmodiind rugi ca acestea: *„Domnul este luminarea mea şi Mântuitorul meu, de cine mă voiu teme? Domnul este apărătorul vieţii mele, de cine mă voiu înfricoşà?“* (Ps. XXVII).

Insufleţiţi şi plini de nădejdi izbăvitoare, ne vom înnălţà deasupra valurilor vieţii cu cântări întrebătoare ca acestea: *„Cine se va suì în muntele Domnului, sau cine va sta în locul cel sfânt al Lui?“*.

Şi din cerurile sfinte zumzet de îngeraşi ne vor răspunde: *„Cel cu mîini nevinovate şi cu ini-*

ma curată, care nu şi-a întinat cu minciuni sufletul său şi cu vicleşug nu s'a jurat vecinului său. Acela va luà binecuvântare dela Domnul şi dreptate dela Dumnezeu Mântuitorul său" (Ps. XXIII).

Şi cu cât ne vom adâncì mai mult în cercetarea sfintei scripturi, vom aflà comori de înţelepciune, cari ne vor îndreptà paşii pe calea evanghelică. Şi... atunci nu va mai fi motiv de tulburări religioase cu sectanţii şi calendariştii.

* * *

Traiul zilnic în preocupări biblice este o lecuire generală. Aduce pacea lumei şi unirea tuturor. Ori, care-i boala de astăzi, dacă nu vrajbele şi împerecherile, pentru care fapt nici biserica nu-şi mai poate îndeplinì rostul şi menirea?

Ei bine! Invăţăturile sfintei scripturi au două roluri hotărîtoare. a) Să înţălepţiască şi să liniştiască, cu un traiu cât mai evanghelic, marea mulţime a credincioşilor. Cu alte cuvinte să potoliască biserica ascultătoare a creştinilor şi să-i facă să nu iasă din cuvântul Domnului.

b) Cât ne priveşte pe noi slujitorii, cari formăm biserica învăţătoare, numai sfânta scriptură ne poate uşurà greaua sarcină şi răspundere. Pe noi sfânta scriptură trebuie să ne facă îngeri în trup. *„Voi sunteţi lumina lumii şi lumina nu se pune sub obroc, ci în sfeşnic, ca să lumineze tuturor.*

Voi sunteţi sarea pământului, dacă sarea se va strica, cu ce se va sărа?", ne spune Mântuitorul Hristos. Dar când mai trecem şi la Sf. Ap. Pavel îndeosebi!? Numai ochi de citit, urechi de auzit şi minte de înţeles să avem. Ne arată metodic, ce trebuie să fim şi ceia ce trebuie să facem.

In primul rând ne spune categoric: *„Episcopul trebue să fie fără prihană, treaz, întreg la minte, cucernic, iubitor de străini, învăţător, nebeţiv, negrabnic a bate, neagonisitor de dobândă urâtă, ci blând, nesfadnic, neiubitor de argint*". (I Tim. III 2, 3). După această caracterizare generală ne arată aproape şcolăreşte, ce trebuie să facem şi cum trebuie să procedăm în toate împrejurările pastorale. Intâi ne face atenţi să nu fim nebăgători de seamă de darul care este întru noi, care ni s'a dat prin punerea mâinilor. Să luăm aminte la citire şi la învăţătură, după care accentuiază cu putere: *Nimenea să nu defaime tinereţile sale; ci te fă pildă credincioşilor cu cuvântul, cu petrecerea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia. Păzeşte-te pe tine însuţi şi învăţătura*" (I Tim. IV, 12—16).

Ce frumoase sunt apoi povăţuirile: *„Chipul cuvintelor celor sănătoase să ai... Lucrul bun cel încredinţat ţie prin Duhul cel sfânt, care locueşte întru noi. să-l păzeşti. Nevoeşte-te să te arăţi pe tine însuţi înaintea lui Dumnezeu lucrător ne-*

ruşinat, drept îndreptând cuvântul adevărului". (II Tim. I, 13, 14; II, 15).

Urmarea hotărîtoare a acestor povăţuiri o pecetluește Sf. Ap. Pavel în încheierea: „*Acestea făcând şi pe tine te vei mântui şi pe cei ce te vor asculta*" (I Tim. IV, 16).

Ei bine, ştiind şi urmând toate acestea, nu este o adevărată renaştere pentru biserica noastră creştină ortodoxă?

Care este pricina durerilor de astăzi, şi care este ameninţarea, dacă nu lipsa învăţăturilor sfintei scripturi şi urmarea lor?

Acest balsam tămăduitor a rămas încuiat în lăzi de muzeu învechite, pentru ca surogatele distrugătoare ale modernismului să le ia locul. Tezaurul mântuitor al sfintei scripturi stă închis şi necunoscut. Pentru aceia pescuitorii în apă tulbure profită mereu, pentru ca pescuitul lor nelegiuit să fie şi mai cu folos. Slăbiciunea noastră, cu lipsa de activitate pentru liniştire cu propovăduirea învăţăturilor, întăreşte şi măreşte învrăjbirea lor.

Temeiurile bisericei creştine sunt eterne şi nu pot fi nimicite. Cine ar puteà să conteste împăciuiri şi mângâeri dumnezeeşti ca acestea: *Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul, fericiţi cei ce flămânzesc şi însetoşează de dreptate, că aceia se vor sătura; fericiţi cei ce milostivi, că*

aceia se vor milui; fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema"? etc.

Dar când ne mai adâncim şi la principii evanghelice, ca acestea: *Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi... Nu osândiţi şi nu vă veţi osândi... Ertaţi şi se va erta vouă... Daţi şi se va da vouă"*, (Lc. VI, 37—38) cu încheierea de înţelepciune împăciuitoare fără pereche: *„Câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea"?* (Mat. VII, 12).

Poate fi vr'o teorie filosofică sau vr'o legiuire de stat, care să atingă măcar aceste eterne principii de reală izbăvire pământească şi mântuire cerească?

Indrăzni-va oare vr'un francmasson, sau vr'un socialist, sau vr'un bolşevic, să conteste vreunul din aceste adevăruri eterne?

Cutează-va oare vr'o răzvrătire socială, să se atingă de un aşezământ cu aşa eterne principii?

Şi totuş... ni se pot face două semne spre răsăritul bolşevismului rusesc şi spre apusul celui spaniol. Da! Adevărul este că s'a cutezat şi sfintele aşezăminte sunt profanate!.. De aceia şi scrim acestea, că s'a îndrăsnit... Insă s'a îndrăsnit, pentrucă nu s'a propovăduit... S'a îndrăsnit, pentrucă nu s'a cunoscut... S'a îndrăsnit, pentrucă numai s'a zis şi nu s'a făcut... S'a îndrăsnit, pentrucă biserica creştină a fost desfigurată în alcătuirea ei pământească!

De ce să ne îndoim de măreţia principiilor creş-

tine și eternitatea lor, când Mântuitorul Hristos spune categoric: *„Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele Mele nu vor trece"?* (Mat. XXIV, 35).

De ce?...

Pentru întâmplările vremei?.. Dar în Rusia și Spania nu s'au răsturnat înnaltele și eternele principii creștine Nu! Doamne păzește!... Acolo se contestă și se distrug mormintele cele văruite ale fățarnicilor, cari au zeciuit izma și mărarul și chimenul și au lăsat cele mai grele ale legii: judecata și mila și credința. (Mat. XXIII).

Adâncindu-ne în sfintele scripturi, vom dă de comori nepreţuite, cari ne arată răsplata până la ban, pentru ceia facem și spunem. Comori de înțelepciune sunt adevărurile expuse și povățuirile date. Dar înfricoșătoare sunt și pedepsele arătate pentru acei ce zic și nu fac. E deajuns să recitim capitolele XXIII și XXIV dela sfântul evanghelist Matei și ne vom înspăimântă de greutatea ce avem pe umerii noștri. E o problemă ce trebuie să ne cutremure pe toți slujitorii și învățătorii bisericii Mântuitorului Hristos. Restrângând cercul la durerea și zguduirea ce m'a făcut să scriu acestea, renașterea bisericii noastre ortodoxe române, afirm că totul atârnă de slujitorii și propovăduitorii misionari.

* * *

Voim deci să renaștem biserica noastră ortodoxă română? Să ne întoarcem la Mântuitorul Hristos.

Să ne renaştem ca să putem vedeà împărăţia lui Dumnezeu, căci: „De nu ne vom naşte din apă şi din duh, nu vom puteà să intrăm în împărăţia lui Dumnezeu". (Ioan III, 3, 4).

Să ne adâncim în sfintele scripturi şi să vieţuim numai după învăţăturile evanghelice. In aceasta stă toată legea şi profeţii...

Cum să ajungem la acest fel de a fi?

Ne vom strădui să arătăm în paragraful următor.

C) § PREGĂTIREA SLUJITORILOR MISIONARI.

Biserica luptătoare de pe pământ se renaşte prin conducătorii şi slujitorii ei. Pentru aceia aceştia trebuie să fie şi aleşi şi pregătiţi şi renăscuţi. *„Mânile degrab să nu-ţi pui pe nimeni"*, zice Sf. Ap. Pavel către Timotei (I Cap. II, 22), iar Sf. Ioan Gură de Aur complectează: *„Să se aducă în mijloc, la lucrul duhovnicesc al păstoriei, numai cei ce întrec cu mult pe toţi"*, căci: *„De doreşte cineva episcopia, bun lucrul doreşte, dar episcopul trebuie să fie neprihănit, treaz, smerit, cuvios, cinstit, iubitor de străini, învăţător, nebeţiv, nebătăuş, neiubitor de câştig urât, ci blând, iubitor de pace, neiubitor de argint"*, specifică îndeosebi tot Sf. Ap. Pavel (I Tim. III, 1—3).

Exemplul de alegere, pregătire şi renaştere, ni-l dă Mântuitorul Hristos. *„Veniţi după Mine şi vă voi face pre voi vânători de oameni"*, zice fraţilor

pescari dela marea Galileei *Simon Petre* şi *Andrei* şi mai apoi altor doi fraţi *Iacob* şi *Ioan*, care pescuiau şi îşi cârpiau mrejile. (Mat. IV, 18—21).

După pregătirea celor trei ani de zile, cât a stat pe pământ, vedem cum îl renaşte pe Sf. Ap. Petru din întreita şovăire, printr'o întreită întrebare: „*Simone a lui Iona, mă iubeşti mai mult decât aceştia?*“ La răspunsul, cu zguduire sufletească de adevărată redeşteptare: „*Da Doamne! Tu ştii că Te iubesc*“, îi zice: „*Paşte mieluşeii Mei! Paşte oile Mele!*“ (Ioan XXI, 15—17).

Slujitorii misionari trebuie să fie pregătiţi şi renascuţi în acelaş chip dumnezeesc, pentrucă nu au a se luptă cu lupii, nici a se teme de tâlhari. „*Nu este lupta împotriva sângelui şi a cărnei*, spune Sf. Ap. Pavel, „*ci împotriva începătoriilor, împotriva domniilor, împotriva cărmuitorilor întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutăţii celor de sub cer*“ (Efes. VI, 12). Numai o alegere şi o creştere întru totul apostolică, îl va renaşte pe preot, îl va adânci în sf. scripturi, îl va întoarce la Mântuitorul Hristos şi îl va face să viefuiască întru totul după evanghelie.

* * *

Dacă se reface preoţia, se renaşte biserica. Căci biserica este astăzi, ceeace au fost preoţii eri... şi va fi mâine, ceeace suntem noi astăzi.

Biserica creştină ortodoxă română se va înnălţa la valoarea eternă a triumfului ei ceresc, dacă gândirea slujitorilor se va frământă numai cu cele evanghelice şi vieaţa lor va fi urzită numai pe învăţăminte apostolice.

Problema alegerii, creşterii şi a pregătirii viitorilor slujitori misionari, nu-i aşa de uşoară. Nu ar fi însă nici aşa de greă, dacă formele omeneşti, cu sistemele pedagogice, n'ar căuta să înlocuiască aproape cu totul rânduelele naturale dumnezeeşti.

Acea şcoală teologică va face renaşterea mântuitoare şi va îndeplini toată legea şi proorocii, care va izbuti să formeze, să refacă cele două sancţiuni, cari sunt chezăşia de renaştere a bisericii; a) sancţiunea personală a conştiinţii fiecărui slujitor misionar şi b) sancţiunea oficială a bisericii învăţătoare şi conducătoare. Să ajungem a îndeplini cu sfinţenie cuvintele Sf. Ap. Pavel: *„Daţi tuturor celor ce sunt cu datorie: celui cu dajdia, dajdie, celui cu frică, frică, celui cu cinstea, cinste“*. (Rom. XIII, 7).

Pentru a ajunge la acest rezultat mântuitor, totul să se rânduiască, să se legifereze, şi să se regulamenteze în mână cu *„Sf. Scriptură“* şi cu tratatul Sf. Ioan Gură de Aur *„Despre Preoţie“*.

Numai în sfânta scriptură vom vedeà principiul: că atunci cuvioşii se vor bucurà, când preoţii se vor îmbrăcà cu dreptatea (Ps. 131, 6). Dacă astăzi

cuvioșii nu se bucură, înseamnă că noi nu suntem îmbrăcați cu dreptate și lumea întru cel rău zace.

Ne trebuie redeșteptarea, pentru care cuvintele Sf. Ap. Pavel adresate Efesenilor: *„Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos"* (Cap. V, 15) răsună așa de puternic. Și... calea mântuirii nu e greu de nimerit, pentru că e și proorocită, apoi și îndeplinită.

Proorocia spune: *„Pe pământ s'a arătat și cu oamenii împreună a petrecut. Aceasta este cartea poruncilor lui Dumnezeu și legea, care este în veac. Toți cei ce se țin de dânsa, au viață, iar cei ce o au lăsat, vor muri"* (Varuh III, 38; IV, 1).

Cartea poruncilor lui Dumnezeu și legea este apoi vestită de corurile îngerești la nașterea Mântuitorului Hristos în peștera din Betleem prin cuvintele: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace și între oameni bună învoire"*.

Această cale de împăciuire, prin slăvirea lui Dumnezeu, a fost începută de Mântuitorul Hristos, continuată de sfinții apostoli și netezită, cu sângele lor martiric, de sfinții părinți și mucenici ai creștinismului.

Ce normă mai bună de alegere a slujitorilor misionari, de cât arătarea Mântuitorului Hristos: *„Cel ce vrea să vie după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie?"* Și exemplul întocmai este dat, este trăit de sf.

apostoli şi părinţi bisericeşti. Ei s'au lepădat de vieaţa lor lumească, au luat asupră-le crucea suferinţelor, pentru predicarea cuvântului adevărului şi au urmat pe Mântuitorul Hristos. Pentru dânşii vieaţa erà Hristos, iar moartea câştig (Filip. 1, 21).

Cât priveşte pentru creşterea şi pregătirea viitorilor preoţi, sfintele evanghelii sunt adevărate lecţii dumnezeeşti. Să începem cu fericirile repetate de atâtea ori pentru filosofia lor. Ce îndrumări pot fi mai hotărîtoare pentru viitorii slujitori misionari, decât ca să fie săraci cu duhul în pătrunderea răutăţilor lumii, ca mereu să-şi plângă păcatele lor şi ale lumii, ca să fie blânzi, ca să flămânziască şi să însetoşeze pentru dreptate, ca să fie milostivi, să fie curaţi cu inima după ruga psalmistului: *„Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule!“* (Ps. 51) Apoi să fie făcători de pace, chiar când sunt izgoniţi pentru dreptate şi când sunt ocărîţi şi goniţi pentru Mântuitorul Hristos.

Dar când li se spune, că ei trebuie să fie sarea pământului şi lumina lumii! Ce dureros răsună pentru noi, cei ce ne plângem de greutatea vremii, complectarea negativă a acestor citate: *„Dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? De nimic nu mai este bună, decât să se arunce afară şi să se calce de oameni!“*

Cine are urechi de auzit să audă, adevărul spus şi cine are ochi de văzut să vadă îndeplinirea

faptului! (cum am ajuns față de sectanți în deosebi și de cei cu vechiul calendar).

Pecetluirea celor cântate de corurile îngerești o face Mântuitorul Hristos când spune: „*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăviască pre Tatăl vostru cel din ceruri*".

Ce poate fi mai concludent pentru un viitor preot dacă nu învățături ca acestea: „*De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor*". După care urmează specificarea: „*Tot cel ce se mânie pe fratele său degeaba, vinovat va fi judecății; iar cel ce va zice fratelui său: Raca (nevrednicule), vinovat va fi gheenei focului. Deci de-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo la altar și du-te mai întâi de te împacă cu fratele tău*".

Doamne! Doamne! caută din cer și vezi câți îndeplinim aceste precepte mântuitoare și câți nu săvârșim sf. Liturgie cu sufletele pline de ură și răsbunare!

Și atunci să ne mai mirăm, că am ajuns unde suntem? Că suntem batjocoriți și desconsiderați de sectanți și de calendariști?

Care poate fi firma pedagogică a unei școli teologice, dacă nu precepte ca acestea: „*Să nu te juri*

nici de cum... ci să fie cuvântul vostru: aşa, aşa, nu, nu. Nu vă împotriviţi celui rău; ci celui ce te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt. Şi cela ce voeşte să se judece cu tine, ca să-ţi ia haina, dă-i şi cămaşa... Celui ce cere dela tine, dă-i şi celui ce vrea să împrumute dela tine, nu-i întoarce spatele... Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântăţi pe cei ce vă blastămă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi vă rugaţi pentru cei ce vă nedreptăţesc şi vă urăsc"? (Mat. Cap. V).

Şi care poate fi lecţia de fiecare zi a ucenicului teolog, dacă nu învăţăminte ca acestea: *Tu când faci milostenia, să nu ştie stânga, ce face dreapta... Când vă rugaţi, nu grăiţi multe ca păgânii, care socot că prin pologhia lor vor fi auziţi. Să nu vă asemănaţi acestora, căci ştie Tatăl vostru de ce aveţi nevoe"?* După care dă ca exemplu rugăciunea *„Tatăl nostru"*.

Apoi dumnezeescul dascăl continuă: *De veţi erta oamenilor greşalele lor şi Tatăl vostru cel ceresc va ierta greşalele voastre... Tu când posteşti unge-ţi capul şi spală-ţi faţa, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci numai Tatălui Tău... şi Tatăl tău cel ce vede cele ascunse, îţi va răsplăti la arătare... Nu vă adunaţi comori pe pământ, unde molia şi rugina le strică, unde furii le sapă şi le fură... Nu vă îngrijoraţi pentru vieaţa voastră ce veţi mânca şi ce veţi bea, nici pentru trupul vostru cu*

ce vă veți îmbrăca... Nu vă îngrijorați pentru ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de sine. Ajunge fiecărei zile grija ei". (Mat. cap. VI).

Toate acestea sunt învățăminte eterne, de adevărată renaștere și refacere, nu numai pentru ucenici, dar și pentru noi cei ce purtăm deja greul jug al slujirii întru cele de sus, al păstoriei și al misionarismului, care de multe ori numai zicem și nu facem. Legăm sarcini grele și cu anevoe de purtat și le punem pe umerii oamenilor, iar noi nici cu degetul nostru nu le mișcăm pe ele. (Matei XXIII—23). Ca întărire să arătăm și câtevà din învățămintele cuprinse în cap. VII dela Matei unde se spune: „*Nu judecați, ca să nu fiți judecați... Scoate întâi bârna din ochiul tău și atunci vei vedeà să scoți paiul din ochiul fratelui tău... Cereți și vi se va dà; căutați și veți aflà; bateți și vi se va deschide!... Nu tot cel ce-Mi zice Mie: Doamne! Doamne! Va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu, care este în cer.*

Ucenicul teolog ca și slujitorul misionar va găsi încheierea binecuvântată a tuturor învățăturilor evanghelice în următoarele precepte hotărîtoare: „*Toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea* (Mat. VII—12) „*Căutați mai întâi împărția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate celelalte se vor adauge vouă*"; (Mat. VI—32)

căci „*Cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele Mele nu vor trece*". (Mat. XXIV. 35). „*Deci... cela ce va face şi va învăţa, acela mare se va chemă întru împărăţia cerurilor*" (Mat. V, 19).

Am ajuns la un abuz de citate evanghelice, fără să fi isprăvit frumuseţea lor. Am făcut aceasta din două motive: a) Intâi sunt convins, că numai cu astfel de învăţăminte publice, se vor formă cele două sancţiuni hotărîtoare pentru renaşterea bisericii noastre: cea personală a conştiinţei fiecărui slujitor misionar şi cea oficială a bisericii învăţătoare şi conducătoare. b) Al doilea motiv este, că astăzi lipsesc aproape cu totul asemenea tnvăţături de pe frontispiciul şi din vieaţa şcoalelor noastre teologice. Aceasta l-a şi motivat pe marele dascăl, d-l Nicolae Iorga, să rostiască, ca Ministru de Culte, în plină şedinţa Sf. Sinod următoarele: „*Ceiace avem noi astăzi sub titlul de seminar, nu este nici şcoală profană, nu este nici şcoală bisericească. De fapt este altceva, este o şcoală bisericească profanată şi este o şcoală lumească clericalizată*".

* * *

Cum vedem învăţămintele evanghelice, pentru formarea slujitorilor misionari, izvorăsc tumultos ca dintr'un adevărat isvor dumnezeesc şi formează apa cea vie pentru renaştere bisericii prin conducătorii ei.

O caracterizare logică însă, de ceia ce trebuie să fie un preot demn, găsim la Sf. Ioan Gură de Aur în tratatul „*Despre Preoție*". El descrie preoția și episcopatul, punându-le într'o lumină așa de îngerească, încât un candidat conștiincios, ori ezită a se face preot, sau dacă primește pentru interese de ordin înnalt, se transformă complect și nu cunoaște obstacole pentru îndeplinirea mărețului oficiu.

Așa a făcut Sf. Ioan Gură de Aur. Multă vreme n'a vroit să primiască preoția, pentru care a și scris acest tratat după discuția avută cu prietenul său Vasilie. Când a intrat însă în sfântă misiune liturgică și pastorală, a îndeplinit-o până la jertfa vieții lui.

Doamne! Doamne! Caută din cer și vezi și ne mai adă așa vremuri, cu astfel de păstori, spre renașterea bisericii Tale și mântuirea credincioșilor Tăi!

Sf. Ioan Gură de Aur în paragraful VIII din Cartea III-a intitulată: „*Preoția este un oficiu înfricoșător, superior preoției lui Aron*", zice „*Preoția să săvârșește pe pământ, dar face parte din lucrările cerești... De aceia preotul care este însărcinat cu acest oficiu, trebuie să fie așa de curat, cași cum ar fi în cer printre puterile supranaturale*". Descrie apoi măreția minunată a oficiului preoției cu îndeplinirea Sf. Euharistii, ce reprezintă pe Domnul sacrificat întins pe altar și pe preot ca

sacrificator în rugăciune. Face o comparaţie şi cu oficiul îndeplinit de Sf. Ilie în muntele Carmel, când s'a pogorât foc din cer la ruga lui şi a consumat jertfa adusă.

In paragraful IX intitulat: „*Înnălţimea şi măreţia preoţiei creştine*“ continuă comparaţia zicând: „*Ei bine, întoarceţi ochii către altarele noastre!.. Ce minuni, cari întrec orice admiraţie!.. Preotul stă în picioare: în mâinile sale nu este nici foc, nici flacără. Luminătorul său este sf. Duh. El se roagă mai mult timp şi nu ca să cadă foc spre a consuma orfrandele, ci pentru ca darul dumnezeesc, pogorîndu-se asupra sacrificiului, să îmbrăţişeze sufletele credincioşilor şi să le facă mai curate ca argintul scos din topitoare*“. Spune apoi că preoţii au putere mai mare ca a îngerilor şi a arhanghelilor, căci lor li se spune: „*Tot ce veţi lega pre pământ, va fi legat şi în cer, şi ce veţi deslega pe pământ, va fi deslegat şi în ceruri*“ (Matei XVIII, 18).

Dumnezeu Tatăl a dat toată puterea Fiului de a judecà. Insă Fiul, Mântuitorul Hristos, transmite acest drept preoţilor în toată întregimea. Li s'a dat puterea de a renaşte din nou pe oameni prin botez şi de a le iertà păcatele şi după botez. Aceasta se vede clar la Sf. Apostol Iacob unde se spune: „*De este cineva bolnav între voi, să cheme preoţii bisericii să se roage pentru el, ungându-l cu unt-*

delemn în numele Domnului şi rugăciunea credinţii va mântui pe cel bolnav,., şi de va fi făcut păcate, i se vor ierta lui" (Cap. V—14).

Dela măreţia cerească însă Sf. Ioan Gură de Aur se pogoară şi la greutatea pământească a oficiului preoţesc. Face şi aci o comparaţie cu păstorul turmelor necuvântătoare şi găseşte păstoria de suflete a oilor cuvântătoare mult mai grea. Păstorul turmelor necuvântătoare îşi poate vindeca oile sale şi cu sila, zice el. Pentru preot însă e greu să cunoască în primul rând suferinţele credincioşilor săi: „*Căci cine dintre oameni ştie ce este în om, decât numai duhul omului care este în el?* (1 Cor. I, 11)... Cât priveşte de vindecare? „*Dumnezeu încununează nu pe cei ce se supun forţei, ci pe cei ce fug de păcat prin propria lor voinţă. Pentru aceasta este nevoie de multă artă, ca cei bolnavi să se convingă şi bucuros să se supună leacurilor duhovniceşti... Oricine poate vedea că păstorul are mult de făcut, pentru a uni cu biserica pe credincioşii cari s'au despărţit. Când un om se rătăceşte dela dreapta credinţă, păstorul are nevoe de multă stăruinţă şi răbdare, căci nu-l poate readuce cu forţa şi nici nu-l poate constrânge prin frică. Numai prin sfătuire îl poate readuce de unde a căzut. Aşa dar trebuie un suflet, care să nu se desguste şi să nu despereze. Trebuie un suflet, care necontenit să cugeteze şi să*

nădăjduiască: „Poate va da Dumnezeu pocăinţă să cunoască adevărul şi să izbăviască de cursa diavolului“ (II Tim. II, 25).

Pentru a se înălţă la o aşa măreţie îngerească şi pentru a învinge astfel de greutăţi, se înţelege că preotul trebuie ales şi renăscut. Exemplul natural şi dumnezeesc ni-l dă în primul rând Mântuitorul Hristos. Vede pe malurile lacului Ghenisaret pe inocenţii pescari şi le spune „Veniţi şi vă voiu face pe voi vânători de oameni“, iar după şovăirea Sf. Apostol Petru, îl renaşte prin întreita întrebare: *„Simone a lui Iona, Mă iubeşti mai mult decât aceştia?“*. Il alege apoi, îl cheamă şi îl renaşte prin minune dumnezeiască pe Sf. Apostol Pavel, care devine la rândul său un adevărat dascăl în formarea ucenicilor. *„Mânile degrab să nu-ţi pui pe nimeni“* zice el lui Timotei, după ce îl formase şi îl făcuse episcop. Şi câtealte lecţii izbăvitoare şi întru adevăr îndrumătoare nu dă el în cele trei epistole pastorale către Timotei şi Tit!

Sf. Ioan Gură de Aur descriind măreţia şi greutatea oficiului preoţesc, are în vederea tocmai pregătirea celor ce vor să se îmbrace cu o aşa demnitate cerească şi să învingă astfel de greutăţi. Ei zice: *„Când cineva se înnalţă la preoţie, nu este deajuns a avea în vedere numai părerea mulţimei, ci împreună cu aceasta şi înainte de toate, să*

se cunoască pe sine însuș" căci „*Păstorului îi trebuie multă prudență, să facă ochii în patru și să priviască din toate părțile starea sufletului*". „*Ca cinevà să fie preot pentru oile turmei cuvântătoare, cum e un părinte pentru fiii săi cei mici, trebuie să se pregătiască dinainte. Să lucreze necontenit, să aibă un zel îngeresc și o mare veghere asupra sa, ca toate aceste acțiuni să-i formeze o armătură de diamant, care să-l păziască în toată întregimea sa, ca să nu se găsiască în el un singur loc slab și descoperit, pe unde s'ar puteà aduce lovitura de moarte*".

Nu trebuie oare ca un candidat de preoție sau de episcopat să se îngroziască, când aude pe Sf. Ioan Gură de Aur spunând că: „*Este peste putință ca defectele episcopilor să nu fie văzute, oricât de ușoare le-ai presupune;* ....și că „*Mărimea păcatului nu se măsoară după faptul în sine, ci după rangul celui ce păcătuiește*"?[1]

Dar când mai aude că: „*Episcopul și preotul trebuie să aibă o viață mai curată decât a monahilor și a anahoreților, sau că ei vor fi pedepsiți pentru greșalele poporului*"?[2]

Să nu fie adevărată atunci afirmația aceluaș sfânt părinte, că .. „cel mai periculos lucru este a dori episcopatul?"

1. Despre Preoție Cartea II, paragr. 3. cartea III paragr. 12.
2. Idem cartea VI par. 23, 24.

Şi câte alte învăţături n'am aveà de adăugat pentru pregătirea slujitorilor misionari din cele spuse de Sf. Ioan Gură de Aur, după cum cu greu ne-am putut opri la citarea învăţămintelor eva nghelice! Trebuie însă să facem încheierea cu povaţa sfântă, pe care Sf. Ioan a pecetluit-o cu exemplul martiric al vieţii sale; că *„Slujitorul misionar trebuie să fie format şi pregătit sufleteşte aşa fel, încât să-şi îndepliniască datoriile sacerdoţiului său până la persecuţie şi cu riscul de a fi destituit"*.

* * *

O şcoală foarte veche şi cu totul nouă.— Ne trebuie deci o şcoală foarte veche şi cu totul nouă! Ne trebuie şcoala, care să ne deà pe slujitorii misionari ceruţi de vremurile în cari trăim. Ne trebuie şcoala teologică şi mai ales teofilică, care să ne deà câţi mai mulţi slujitori patriarhali şi habotnici ca preutul *Gâucă* dela Iaşi şi *Vasilie* din *„Lunaticii"* domnului Tiberiu Crudu.

Dela această şcoală aşteptăm pe: *Varlaamii, Dosofteii, Antimii, Gregorii, Veneaminii şi Iosifii* bisericii ortodoxe române, pentru a o renaşte.

Pregătirea şi formarea unui preot este o adevărată artă, este o adevărată operă. Preoţia este misiune grea. Pentru îndeplinirea ei, în primul rând, trebuie înclinare specială; apoi temeinică

pregătire şi o dumnezeiască renaştere. Preotul, după numele ce poartă, trebuie să fie bătrân în toate actele vieţii sale. Pentru aceia tânărul teolog trebuie să fie şi înclinat şi transformat. Şcoala teologică trebuie să ştie în primul loc să aleagă firile înclinate spre contemplaţie şi misionarism; apoi să fie în stare să transforme pe omul trupesc al tinereţei în părintele duhovnicesc al bătrâneţii. Să prefacă pe alesul copil trupesc, în înger sufletesc.

Această şcoală de ucenicie duhovnicească să fie aşa fel organizată, încât să facă pe viitorul preot să fie cu trup, dar să nu trăiască după trup; să trăiască pe pământ, dar să fie cetăţean al cerului; să fie sărac, dar pe mulţi să îmbogăţiască; să trăiască în lume, dar să nu fie ca în lume.

Vechea şi noua şcoală trebuie să aibă la temelie principiul familiar şi creştinesc al uceniciei, cu deviza evanghelică: *„Printr'aceasta vor cunoaşte toţi, că sunteţi ucenici ai Mei, de veţi avea dragoste între voi"* (Ioan XIII-35).

Sf. Scriptură ne arată, că acesta a fost sistemul de pregătire şi de formare a învăţătorilor, a profeţilor şi a slujitorilor legii. Trecând peste Vechiul Testament, cu renumitele şcoli profetice, avem alegerea şi transformarea sfinţilor Apostoli.

Sf. Apostol Pavel a fost ucenicul habotnic al învăţatului Gamaliil. Mai târziu este convertit şi

întru adevăr renăscut în chip minunat de Mântuitorul Hristos în drumul spre Damasc. El face apoi o adevărată şcoală de ucenici cu sfinţii evanghelişti *Marcu*, *Luca*, apoi cu Varnava şi în deosebi cu *Timotei* şi *Tit*, cărora le adresează şi cele trei epistole pastorale.

Tradiţia unei astfel de şcoale ucenicești se înlănţueşte cu sfinţii părinţi bisericeşti, cu marii dascăli ai lumii şi ierarhi, până ajungem la înfloritorii monahismului şi clerului românesc cu dascali ca *Nicodim* şi *Paisie* şi ucenici ca *Grigorie al IV-lea Miculescu şi Veniamin Costachi.*

Nimenea, dar absolut nimenea, să nu intre şi să nu înveţe într'o şcoală bisericească fără convingere. Nimenea să nu-şi ia asupra-şi greul jug al preoţiei cu devotamentul până la jertfă.

Temeiul şi sistema pregătirei misionare să fie ucenicia, cu o vieaţa cât mai creştină, cât mai virtuoasă, izvorîtă din slujba şi ruga de fiecare zi. Ca deviză de trai să nu fie decât cuvintele Sf. Apostol Pavel: *„Ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altăceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi“* (I Cor. X 31).

Să se ştie de toţi, că vieaţa creştină se va reface şi biserica se va renaşte de acei slujitori misionari, cari s'au pregătit în toată vremea şi în tot ceasul uceniciei lor să fie: *„Lumina lumii, Sarea*

pământului; Ingerii ai Domnului; Ingeri ai bisericii; Păstori ai turmei lui Iisus Hristos; împreună lucrători ai lui Dumnezeu" (Mat. 5, 13—14; Malah. 2, 7; Apoc. 2, 1; 1 Petr. 5, 1—2; 1 Cor. 3—9)[1]

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII - IAȘI

1. Biserica Ortodoxă Română, pregătirea clerului. p. 22, 23.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINSUL.

Pag.

I.

BISERICA DIVIN-UMANĂ 5

II.

INCERCĂRILE ISTORICE ALE BISRICEI CREȘTINE 13

III.

PLENITUDINEA ADEVĂRULUI CREȘTIN 17

IV

BISERICA VREMURILOR NOASTRE 25

V.

RENAȘTEREA BISERICEI CREȘTINE 38

A) § *Întoarcerea la Hristos* 38

B) § *Pătrunderea Sfintelor Scripturi.* 44

C) § *Pregătirea Slujitorilor misionari.* 52

BCU IAȘI - CENTRALĂ UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOTECA
UNIVERSITĂȚII
-IAȘI-

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII -IAȘI-
1985
0961

DE ACELAȘ AUTOR:

1. Anuarul Istoric al Seminarului Melhisedec.
2. Cuvântări Ocazionale.
3. Confesiuni și Secte.
4. Biserica Ort. Română. Pregătirea clerului.
5. Sectele din România.
6. Carte de rugăciuni.
7. Vedeți cum să umblați cu pază.
8. Nu este al vostru a ști anii sau vremurile.

Prețul 40 lei

CHIȘINĂU, TIPOGRAFIA «CARTEA ROMÂNEASCĂ»

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY
(7-783

LEGATURA
BIBLIOTECII UNIVERSITATIS
IASI
8 SEP. 1942

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

JIANGSU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY